

LA CÀMERA I LA VIDA

Francesc Jarque

(Homenatge)

2 0 2 1
LLOTJA DE SANT JORDI

TANIA CASTRO / ANTONI MIRO / RICARD PÉREZ CASADO

LA CÀMERA I LA VIDA
Francesc Jarque
(Homenatge)

2 0 2 1
LLOTJA DE SANT JORDI

ÀREA DE CULTURA / AJUNTAMENT D'ALCOI

President: Antoni Francés, Alcalde d'Alcoi

Coordinació: Raül Llopis, Regidor de Cultura

ARTS PLÀSTIQUES

CONSELL ASSESSOR:

Armand Alberola

Manuel Boix

Romà de la Calle

Fernando Castro

Carles Cortés

Tomàs Llorens

Miquel Navarro

Santi Pastor

Josep Sou

Feliu Ventura

Vicent M. Vidal

DIRECCIÓ: Antoni Miró

EDITA: Ajuntament d'Alcoi

© DELS AUTORS

© AMB-DISSENY

© AJUNTAMENT D'ALCOI

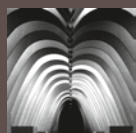
CORRECCIÓ: Ximo Victoriano

COMISSARIA: Tania Castro

AUDIOVISUAL: Mateo Gamón i Daniel Benito

IMPRESSIÓ: GRÀFIQUES ALCOI, S.L.U.

DIPÒSIT LEGAL: A 142-2021

LLOTJA DE SANT JORDI

AJUNTAMENT D'ALCOI

ALCOI
capital cultural
valenciana 2021

ELS AUTORS CEDEIXEN VOLUNTARIAMENT ELS DRETS DE REPRODUCCIÓ

Es necessiten tres vides senceres per a comprendre i comissariar l'obra de Paco Jarque. Creador prolífic en tots els sentits. Fotògraf, dissenyador gràfic, publicista, escriptor, dibuixant i professor són alguns de tots els talents de què disposava.

Paco Jarque va nàixer en una València gris que retrata sense parar fins a aconseguir el color dels seus últims anys.

“Una contribució indiscutible de la fotografia en la nostra societat és la seua capacitat transmissora de la memòria, des de fa més de segle i mig un gran inventari de llocs, persones i fets es va posar en marxa i hui en dia eixe impressionant arxiu continua acumulant dades de totes les manifestacions humanes.

Les característiques peculiars dels pobles, cada vegada més uniformats per una globalització, que anul·la diferències d'identitats, pot documentar-se i difondre's com un ric patrimoni per a donar a conèixer a tots com i el que vam ser i som.” (Paco Jarque)

5

Amb cura i dedicació plena Jarque va construir una memòria gràfica per a tots nosaltres. En els seus primers *tirs* la València dels 60 i dels 70 al més pur estil del neorealisme italià. Imatges de documentalisme clàssic en blanc i negre que no té res a envejar a grans noms com Rober Frank, Henri Cartier-Bresson o Robert Capa. Un poc d'enveja, o de zels potser, i pels seus devots, ja que ell mai no va ser molt fan de premis i guardons, al reconeixement brindat a les imatges de València realitzades per estrangers i no a un autor que els mereixia tant o més que ells.

Crític i combatiu, no tan sols ens regala una València romàntica amb xiquets jugant al carrer amb pedres, perseguint una rata, al Rei emèrit caminant sobre roses, retrats d'ancians, imatges còmiques de la vida diària, una Plaça de l'Ajuntament, en aquell moment «Plaza del Caudillo», preciosa davall la pluja.

“Eren els anys '60, moltes coses de la meua ciutat no m'agradaven. Vaig fer arreplega d'algunes imatges que testimoniaven el meu descontent. La canço protesta, la rebel·lia antifranquista. *Estampa Popular*, a la que pertanyia, eren la línia compromesa. La por funcionava com a estímul, amb fotografies negres vaig descriure la meua ciutat, tentacles d'un gran lluminós en la Plaça del Cabdill, teranyines de cables engabiaven carrers i places, els treballadors de la construcció menjaven en el sòl...” (Paco Jarque)

Viatger incansable va recórrer Espanya per a retratar la vida quotidiana, la rural, els seus costums i quefers. Les imatges heretades d'aquelles aventures són més que un document a l'ús, més que una estampa anecdòtica, són, sens dubte, objecte d'investigació. Les seues fotografies són un suport privilegiat de transmissió d'informació, mitjà d'expressió, document social i element de primer ordre en el registre de les transformacions succeïdes en la nostra societat.

Paisatges de terres obertes amb mans fortes. Rostres d'arrugues forjades per la lluita. Carrers habitats per dones de dol etern. L'alegria de xiquets descalços.

Va visitar pobles i ciutats per a relatar-nos el color i el guirigall de les seues festes i tradicions, però sens dubte la seua obra més extensa, meditada i profunda, és en aquest aspecte el treball que va realitzar sobre el Corpus.

“La processó del Corpus, sociopoliticoreligiosa, em fascine més d’una dècada i vaig ser espectador actiu. Vaig assistir incrèdul a una cavalcada on les disfresses diferenciaven classe i estaments. Els militars arraïmats s’escampaven assetjant la ciutat amb baioneta calada i casc nazi. Deixe un registre satisfactori des de la meua visió de no creient.” (Paco Jarque)

Resultat del temps i de l’obsessió amb este tema va veure la llum un projecte eclèctic en blanc i negre, color, *collage* i text ple d’imatges pertorbadores que van arribar a compondre altres sèries com les “SS d’Espanya” o “Estampes Nacionals”.

L’element humà era per a ell objecte d’estudi. Els seus retrats directes o indirectes estan plens de lectura. Ros-tres habitats per la història, arrugues que són fractures, mirades en què podem sentir l’odi, la melancolia, la soledat. Instantànies capturades amb un clic per a ser desxifrades per l’espectador. Plasmades aparentment de forma natural, però amb una intenció clara en la presa.

6 Dones, hòmens, xiquets, ancians, ningú no s’escapava de la seua mirada, de la seua càmera i del seu angular, que no deixava cap dubte que t’estava observant.

Sense por d’experimentar, retallar, pintar, transgredir les normes, Paco Jarque era un modern abans que “els moderns” existiren. En les seues exposicions i obra podem trobar personatges retallats, linotípies pintades i apegades en *collages* impossibles, ruletes russes i fotos cremades.

Però Paco Jarque, a més de fotògraf, de retratista, transgressor i activista, creia en el que feia i ho defenia. I així ho va demostrar quan en una manifestació en 1979, quan es va negar a entregar els carrets amb les fotografies realitzades en una manifestació ecologista no autoritzada, això el va portar a la presó en 1981. Privat de la seua ferramenta principal, va recórrer al llapis i el paper i ens va deixar, per al nostre delit, diversos dibuixos de la seua estada.

Icona i referent per a fotògrafs i intel·lectuals de l’època, va rebre innumerables suports. Companys de treball es van asseure a la porta de la presó per a reclamar la seua llibertat. Polítics i mitjans de comunicació li van demostrar el seu suport. Després d’eixir de la presó, tan sols huit abans de complir la seua condemna, rebria el Premi a la Llibertat d’Expressió per la Unió de Periodistes del País Valencià. No obstant això, açò va ser només un premi, mes-rescut i molt apreciat per ell, però la llibertat, d’expressió i personal, és quelcom que el va acompanyar tota la vida.

“Hi ha llibres blancs, escrits rojos, llegendes negres, històries verdes, contes rosa. Estes són fotografies sense “històries”, “llegendes” ni “contes”. Són la descripció en imatges del que va ser fins ahir un “País” lluminós, amb cels blaus i blavoses parets.

Fotos perquè amb influència blava, com la nostàlgia, la llibertat, el passat, el cel... i alguns pensaments sense bandera.” (Jarque, 1982)

En ell el llenguatge de l’ull i la ment es mesclaven i es convertien en pura poesia gràfica.

TANIA CASTRO

Sabem que la realitat supera la ficció i que una imatge és la fixació d'un moment irrepetible, d'un petit fragment de l'esdeveniment que mai mes no tornarà..., tot és efímer, i ho són també les imatges que tot plegat ens sedueixen, quan un artista ha estat capaç de rescatar-les per un temps determinat –potser uns segles– per oferir-nos una font brolladora de coneixement.

Sol dir-se que al darrere d'un crític d'art, sempre hi ha un artista frustrat. Es diu el mateix dels fotògrafs i dels mateixos pintors quan critiquen o fotografien, i dels poetes i de tothom, doncs es diuen moltes bajanades, en lloc d'imbricar les necessitats complementàries per enriquir-nos-en.

Francesc Jarque és un molt bon pintor que fotografia pintant i pinta amb la càmera. La seua gran sensibilitat d'artista plàstic complet el fa assolir una profunditat, una congruència, un sentit, una artísticitat, senzillament impressionants en cada una de les seues magnífiques imatges, eixes imatges que tothom reconeix com a “made in Jarque”.

Des dels anys 60 ens identifiquem, compartim, somiem amb el color negre i el color dels colors de Jarque, que lluny de situar-se en la “torre d'ivori de l'estètica”, sembla que sempre tinga el contestador engegat per allò d'atendre el missatge, posant-nos a l'abast un torrent de comunicació, de coneixement, de diàleg, d'intercanvi i de compromís.

A vegades m'han preguntat amb millor o pitjor intenció, si jo tenia algun compromís, i sempre he contestat que de compromisos els tenia tots. Això mateix em sembla que s'acobra perfectament al nostre Jarque. Diria que ell està fermament compromès amb la nostra societat, per fer humanament tot el possible per millora-la, per compartir cadascun dels seus descobriments, per oferir-nos els fruits de la seua capacitat, per ensenyar-nos, aprenent, a viure.

La meua admiració envers Jarque ve de lluny i cada volta es reafirmaria més, si això fos possible.

ANTONI MIRÓ
El Sopalmo, març del 1996

(Quan Jarque va demanar-me unes ratlles, va dir-me, però, “sense elogis”, i això precisament és el que he fet)

COMUNIDAD
TRINIDAD
DISEÑADO POR
F. R. CUCHER

He escrit sovint sobre l'obra i la vida del meu malaguanyat amic Francesc Jarque. Ara em demanen un text per a una exposició de la seua obra, la relativa a l'etnologia. Confesse d'antuvi la meua sorpresa. Tinc una curiositat permanent per tots els coneixements científics; tanmateix, la modèstia indica que no és convenient elevar la curiositat a disciplina quan les habilitats de l'autor, en aquest cas el sotasignat, en desconeix l'entrellat.

L'amistat i el respecte, però, em fan abandonar la cautela. Això sí, sense envescar-me en allò que no conec i que mostren els autors de l'exposició: el vessant útil, etnològic, de l'obra de Jarque.

L'ull i la realitat he titulat la meua breu intervenció en aquest Catàleg. El doble ull del fotògraf Jarque: el de les lents de l'aparell i el seu, lligat al cervell, a allò que en pensava mentre clicava. El producte, a més, en el temps, en els temps. Una mena d'acta notarial amb més precisió sovint que els patracols dels notaris. Amb la precisió de la realitat.

He tingut la fortuna de participar en alguns actes de Jarque, del recull dels testimoniatges d'un temps i d'un país. Fins i tot n'he estat "víctima": la primera fotografia "oficial" com a Alcalde de la ciutat de València me la féu Francesc Jarque. En veure-la quasi quaranta anys més tard no deixe d'experimentar el desassossec d'una època que ja s'acabà, i no m'estic referint al testimoniatge de la imatge física que l'edat acompanya. És el temps, la ciutat, el país, que s'esmunyen cap a les pàgines d'una història que pensàvem possible.

No és això, tampoc, el que voldrien dir en aquestes ratlles.

En la feina que ens reuní, al voltant de personatges insignes com Andreu Alfaro, Vicent Ventura, de petjada inesborrable, o la companyonia amb J. J. Pérez Benlloch, a més de fer feina per omplir l'olla quotidiana, preteníem fer país. I la manera de fer-lo començava per conèixer-lo. Els uns estudiant l'economia i la societat, el canvi en aquells seixanta i setanta del segle passat. D'altres introduint la modernitat en els seus oficis, amb l'escultura o el periodisme. I la fotografia, que és el cas.

Jarque amb la màquina fotogràfica, reflectint amb ull encertat la realitat física del paisatge, la realitat humana del treball, les ocupacions ordinàries de la gent, l'oci, la festa, els esdeveniments quotidians o extraordinaris.

Les dones brodant, recosint, als carrers de façanes emblanquinades de Peníscola, totes de negre. Les mans amb nusos als dits de la feina dels pescadors adobant les xarxes. Els bancals d'oliveres, ametllers, figueres, continguts i sostinguts pels marges i ribassos de pedra seca. L'esforç quotidià d'un medi hostil en les planes aventades pel Mestral on humils i eficaces casetes de pedra aixopluguen animals i persones davant la tempesta o el fred.

O la rotunditat dels cavallons de l'horta, rectilinis, de pols ferm a l'esteva i paciència de l'haca per fer-li treure a la terra tota la collita gràcies a una gent tenaç i discreta. Com les tendes dels mercats, o fer parlar els monuments d'una ciutat. Això li poguérem encomanar amb la complicitat dels textos de M.ª Ángeles Arazo, per felicitat de tots i mostra a forasters i turistes d'allò que era una ciutat i un país que s'havia posat en marxa després dels anys d'ignomínia.

10

Anys que no havien acabat del tot. Com quan la violència féu la seua aparició als carrers i pobles, o els tancs es passejaren, entre el temor i la por, per València. Jarque pagà una part del seu testimoniatge permanent a la Presó Model, quan ja pensàvem que tot s'havia acabat. Recordaré la visita que com a Alcalde li vaig poder fer, i la indignació que sempre suscita una persecució injusta per les idees i les obres que se'n desprenen. El "perill de la realitat" que sempre preocupa i ocupa els qui persegueixen la llibertat, la de tots, i no la seua, que consideren sagrada, beneïda per bisbes, capellans i si calen, espases o canons.

La recuperació de l'obra és recuperació de la memòria. El doble ull de Jarque ens permet l'una i l'altra, en una aproximació temporal que constitueix un document imprescindible per saber d'on venim, com hem canviat, i d'alguna manera cap a on anem.

En aquest últim sentit, i a partir dels documents de Francesc Jarque només em queda, per concloure aquest breu text, de demanar als que contemplen i analitzen l'obra, que en seguisquen l'exemple: conèixer la realitat per canviar-la, no fer arqueologia resignada com voldrien alguns, enyorant un passat de domini i opressió.

RICARD PÉREZ CASADO

15 de febrer de 2019

Espanya rural, anys 70

Espanya rural, anys 70

Pavelló Municipal, símbol de la Fira de Juliol, instal·lat en els Jardins del Real, anys 70

Gent de mar, Albufera

Festes patronals d'Almàssera 1979

Corpus a València. Anys 70

Morella

Espanya rural

Espanya rural

Les S.S a Espanya. Camp de Criptana, Ciudad Real. Anys 70

Espanya rural, anys 70

Espanya rural, anys 70

Espanya rural, anys 70

Espanya rural, anys 70

Espanya rural, anys 70

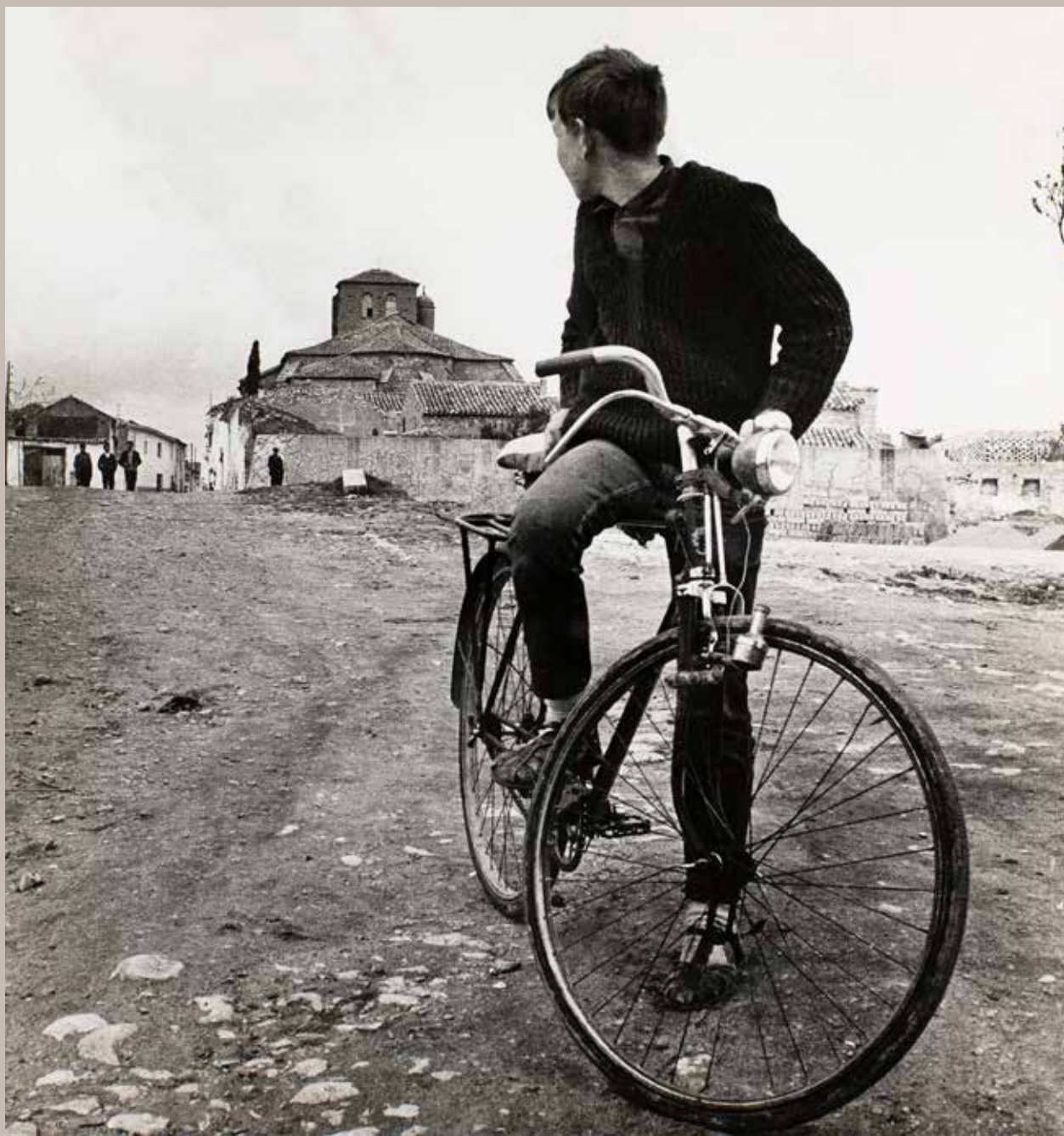

Espanya rural, anys 70

Espanya rural, anys 70

Espanya rural, anys 70

Espanya rural

37

Espanya rural

Espanya rural, anys 70

Espanya rural, anys 70

La memòria després dels rostres, Tabaquera Plaça Sant Jaume. València, anys 70

La memòria després dels rostres, anys 70

La memòria després dels rostres, anys 70

Espanya rural

45

Viatge per l'Espanya. Anys 80

Viatge per l'Espanya dels Anys 60-70

Viatge per l'Espanya dels 60-70, Palau d'Aiora. València. Anys 70

Viatge per l'Espanya dels 60-70. Anys 70

País lluminós, València. Finals dels 60

País Iluminós, València. Anys 70

País Iluminós, Platja de la Malva-Rosa 1965

País Iluminós. Corpus en València. Anys 60

País Iluminós. Corpus en València. Anys 70

Mascletà, Plaça del Ajuntament, Anys 70

País Iluminós. Corpus en València. Anys 70

Nacio-nalismes, iconografia del franquisme, Anys 70

Nacio-nalismes, iconografia del franquisme, Anys 70

Nacio-nalises, Les S.S a Espanya. Camp de Criptana, Ciudad Real. Anys 70

Gent de mar, Casetes d'estiuieg. Platja de la Malva-rosa. Finals dels 70

Festes patronals d'Almàssera 1979

Festes patronals d'Almàssera 1979

Festes tradicionals, Botargas. Villar del Arzobispo, anys 80

Setmana Santa Mariner

69

Arcabussiers

Jarque ix de la presó 1981. Foto Josep V. Rodríguez

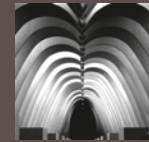
Francesc Jarque (València, 30 de novembre de 1940 - 12 de setembre de 2016) fotògraf i professor. Membre de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles. El 1981, després de sortir de la presó, va rebre el Premi a la Llibertat d'Expressió per la Unió de Periodistes del País Valencià, va ser detingut, processat i condemnat per no lliurar imatges d'una manifestació ecologista a València que no havia estat autoritzada.

El 1995 «Premi especial fotografia» dins dels IV Premis Túria. El 1998 Premi Cavanilles del Centre Excursionista de València. El mes de juny de 2016 va ser nomenat Fill Predilecte de València.

LLOTJA DE SANT JORDI

PUBLICACIONS

- 2013 1. ANTONI MIRÓ. L'Hospital Sueco-Noruec d'Alcoi.
2. 60 ANYS DE GEOMETRIA. Col·lectiva.
3. ARCADI BLASCO. A peu de forn.
- 2014 4. JOSEP RENAU. The American way of life.
5. TOMÀS FERRÁNDIZ. Temps de Guerra (1936-39).
6. ANTONI MIRÓ. El Vol del gat.
7. AURÈLIA MASANET. Trama i ordit de l'existència.
8. MIQUEL NAVARRO. La Mirada.
- 2015 9. MIQUEL CALATAYUD. Imaginari.
10. SEMPÈRE, sempre entre nosaltres. Col·lectiva.
11. ART VALENCIÀ. Col·lecció Martínez Guerricabeita.
12. ENRIC SOLBES. Una mirada nòmada.
13. A MIQUEL HERNÁNDEZ. Homenatge 50x50.
- 2016 14. ADRIÀ PINA. Política interna.
15. EN UN SILENCI QUIET. Col·lectiva.
16. ESTUDIS D'ART. Col·lectiva.
17. EL RESCAT DE LA PINTURA. Col·lectiva.
18. A. MIRÓ / M. NAVARRO. Costeres, ponts i xemeneies.
- 2017 19. MIRALLS DEL MIRACLE. El patrimoni industrial.
20. PER A JOAN VALLS. Papers i collages.
21. XAVIER LORENZO, La pintura.
22. FERRAN CABRERA I CANTÓ. 150 anys.
23. A MIQUEL HERNÁNDEZ, Setanta-cinc per setanta-cinc.
- 2018 24. ESPAIS AVANÇATS, Escola d'Art d'Alcoi.
25. ALEXANDRE SOLER, La imaginació desbocada.
26. CRESPO COLOMER, Passió per la fotografia.
27. RIGOBERT SOLER, L'exuberància del Mediterrani.
28. VICENT M. VIDAL I VIDAL, Mig segle d'Arquitectura.
- 2019 29. JOAN CASTEJÓN. Introspectiva, obra sobre paper.
30. S. VIANA / M. DÍAZ / L. PASTOR. Temps d'Art.
31. NOU PRESENCIES. Itineraris plurals.
32. POLÍN LAPORTA. La memòria del temps.
33. MANUEL BOIX. La Nau de Caront.
- 2020 34. A OVIDI MONTLLOR. Vinticinquevacances. Col·lectiva.
35. PACO SEMPÈRE/DAVID TRUJILLO. Temps d'Art.
36. AURORA VALERO. Ritme i estructura.
- 2021 37. ISABEL-CLARA SIMÓ. Pintura & Poesia.
38. FRANCESC JARQUE. La càmera i la vida.

LLOTJA DE SANT JORDI

AJUNTAMENT D'ALCOI

ALCOI
capital cultural
valenciana 2021

Museu Valencià d'Etnologia

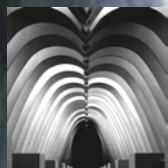

LA CÀMERA I LA VIDA

Francesc Jarque

Alcoi, 6 Maig - 30 Juny 2021

LLOTJA DE SANT JORDI

LLOTJA DE SANT JORDI

AJUNTAMENT D'ALCOI

ALCOI
capital cultural
valenciana 2021

Museu Valencià d'Etnologia

CÀTEDRA
ANTONI MIRÓ
D'ART CONTEMPORANI
UNIVERSITAT D'ALACANT

AJUNTAMENT D'ALCOI
AJUNTAMENT D'OTOS